
Kyrkomötet
Motion 2016:81
av Olle Reichenberg

Tillåt kortare mandattid för indirekt valda organ

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att tillåta kortare mandattid än fyra år för indirekt valda organ på nationell, stifts- och lokal nivå.

Motivering

Frågan om hur fler ungdomar ska engageras som förtroendevalda inom Svenska kyrkan har diskuterats mycket de senaste åren. Flera idéer har förts fram, till exempel genom motioner i kyrkomötet. När vi nu snart står inför ett nytt kyrkoval kan jag dock konstatera att få konkreta åtgärder hittills vidtagits för att underlätta rekryteringen av kandidater och förtroendevalda. För varje demokratisk organisation är det av största vikt att sammansättningen av de förtroendevalda i så stor utsträckning som möjligt speglar dess medlemmar. Om så inte är fallet riskerar organisationen att inte uppfattas som legitim, vare sig bland medlemmarna eller i samhället i övrigt.

Vad kan då göras för att få fler yngre att engagera sig som förtroendevalda inom Svenska kyrkan? En utmaning då det gäller rekrytering av kandidater och förtroendevalda är att det är ett ganska långt åtagande vi kräver. De direktvalda organen – kyrkomötet, stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige – har alla en mandattid om fyra år. Det är väl vedertaget och i enlighet med svensk demokratisk tradition. Men även de indirekt valda organen, d.v.s. styrelserna och råden, har en mandattid om fyra år. Detta regleras tydligt i kyrkoordningen; för kyrkoråden i 4 kap. 8 §, för stiftsstyrelserna och nämnder på stiftsnivå i 7 kap. 13 § och för kyrkostyrelsen i 12 kap. 11 §.

Fyra år är en ganska lång tid, kanske inte minst för yngre som kan röra sig i tvåra kast mellan skola, högre utbildning och arbetsliv, och där även frågan om att hitta eget boende komplicerar. För till exempel en 19-åring är det inte alltid så lätt att kunna överblicka den närmaste fyraårsperioden, vilket kan göra ett erbjudande om förtroendeuppdrag i stiftsstyrelse eller kyrkoråd svårt att acceptera.

För några år sedan ändrades kommunallagen för att möjliggöra för kommuner och landsting att ha annan mandattid för nämnderna än fyra år. Det är endast för kommun- och landstingsstyrelserna och vissa andra organ som det fortfarande är lagstadgat med en mandattid om fyra år, samt givetvis för kommun- och landstingsfullmäktige. Den ändring som gjordes innebar att 6 kap. 13 § i kommunallagen fick följande lydelse: ”Fullmäktige bestämmer mandattiderna för andra nämnder än styrelsen.” Lagändringen har fått till resultat att flera kommuner och landsting numera utser nämnder på ett eller två år.

För några år sedan motionerade jag i kyrkomötet om att genomföra motsvarande ändring av kyrkoordningen, d.v.s. att göra det möjligt för församlingarna att själva

fastställa mandattid för kyrkoråd och andra organ som utses lokalt. Motionen avslogs av kyrkomötet. När jag nu återkommer väljer jag att istället föreslå att kyrkomötet ger kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda frågan om att tillåta kortare mandattid än fyra år.

Jag anser fortfarande det vara möjligt och rimligt att låta församlingarna själva besluta om mandattiden för kyrkoråden, men ett alternativ skulle kunna vara att ändra kyrkoordningen och tillåta en mandattid om två år. Lydelsen i kyrkoordningens 4 kap. 8 § skulle då förslagsvis ändras till: ”Fullmäktige fastställer kyrkorådets mandattid till antingen fyra år eller två år, räknat från och med den 1 januari året efter valåret”. Genom denna utformning ges alltså församlingarna möjlighet att själva besluta om kyrkoråden ska väljas för en period om två år eller fyra år. En ytterligare möjlighet är att tillåta en begränsad försöksverksamhet med kortare mandattid, inom till exempel ett antal församlingar, med start redan efter nästa kyrkoval. Då kan en utvärdering göras innan ställning tas till en eventuell permanent ändring i kyrkoordningen.

Inom Svenska kyrkan talar vi ofta och länge om vikten av att föryngra förtroendemannaorganen och därigenom vitalisera den inomkyrkliga demokratin. Nu är det dags att visa att detta inte är tomma ord. Låt därför kyrkostyrelsen inför kyrkovalet 2017 få i uppdrag att utreda frågan om möjligheterna att tillåta kortare mandattid än fyra år. Det skulle kunna vara ett konkret sätt att underlätta för nomineringsgrupperna att rekrytera fler yngre förtroendevalda.

Sammanfattningsvis finns alltså starka skäl att låta kyrkostyrelsen utreda frågan. Utredningen bör omfatta indirekt valda organ på såväl nationell nivå som på stifts- och lokal nivå. Likaväl som ett kyrkoråd skulle kunna väljas för två år, skulle en stiftsstyrelse eller ett råd som verkar under kyrkostyrelsen kunna väljas för samma tid. Däremot ska givetvis de direktvalda organen – kyrkomötet, stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige – även framöver väljas för en mandattid om fyra år.

Danderyd den 27 juli 2016

Olle Reichenberg (BA)